

คำแนะนำการป้องกันควบคุมโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19)

กรณีเกิดการระบาดในเรือนจำ และทัณฑสถาน

กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข

(วันที่ 19 กุมภาพันธ์ 2563)

■ ขอบเขตการใช้งาน

เอกสารนี้จัดทำขึ้นสำหรับเป็นแนวทางป้องกันการควบคุมการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ในระยะที่ 2 คือ มีเหตุการณ์การระบาดจำนวนน้อยในประเทศ (Local Transmission)

■ เป้าหมายของการตรวจจับ สอบสวนและควบคุมการระบาด

- เพื่อตรวจจับ ผู้ป่วยเข้าเกณฑ์สอบสวนโรคในพื้นที่เรือนจำ
- เพื่อตัดวงจรการแพร่เชื้อในเรือนจำ
- เพื่อป้องกันการเสียชีวิต

■ นิยามเหตุการณ์การระบาด หมายถึง เมื่อพบผู้ป่วยยืนยันอย่างน้อย 1 ราย ที่คิดว่าอาจมีการแพร่เชื้อในเรือนจำ

■ นิยามผู้ป่วยที่เข้าเกณฑ์ต้องสอบสวน (PUI) หมายถึง ผู้ที่มีประวัติไข้ หรือวัดอุณหภูมิร่างกายได้ตั้งแต่ 37.5 องศาเซลเซียส ร่วมกับอาการทางเดินหายใจอย่างใดอย่างหนึ่ง (ไอ น้ำมูก เจ็บคอ หายใจเร็วหรือหายใจเหนื่อย หรือหายใจลำบาก) และมีประวัติอย่างหนึ่งอย่างใดดังต่อไปนี้

- 1) สัมผัสใกล้ชิดกับผู้ที่ยืนยันในช่วง 14 วันก่อนมีอาการ
- 2) มีประวัติเดินทางไปยัง หรือมาจาก หรืออยู่อาศัยในพื้นที่ที่มีการรายงานการระบาดต่อเนื่องของโรค
- 3) เป็นผู้ที่มีประวัติสัมผัสใกล้ชิดกับนักท่องเที่ยว
- 4) เป็นผู้ที่มีประวัติสัมผัสใกล้ชิดกับนักท่องเที่ยว ที่มาจากพื้นที่ที่มีการรายงานการระบาดต่อเนื่องของโรค

■ ผู้ป่วยยืนยัน หมายถึง ผู้ที่มีผลตรวจทางห้องปฏิบัติการพบว่าติดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019

■ ผู้สัมผัสที่มีความเสี่ยงต่อการติดเชื้อสูง (High risk contact) หมายถึง ผู้สัมผัสใกล้ชิดตามลักษณะข้อใดข้อหนึ่ง ดังนี้

- ผู้ที่นอนร่วมห้อง ผู้ที่ทำกิจกรรมใกล้ชิดกัน หรือเพื่อนสนิทที่คลุกคลีกัน
- ผู้สัมผัสใกล้ชิดหรือมีการพูดคุยกับผู้ป่วยในระยะ 1 เมตร นานกว่า 5 นาที หรือถูกไอ จาม รดจากผู้ป่วย โดยไม่มีการป้องกัน เช่น ไม่สวมหน้ากากอนามัย
- ผู้ที่อยู่ให้บริเวณที่ปิดไม่มีการถ่ายเทอากาศ เช่น ในรถปรับอากาศ ใช้ห้องปรับอากาศร่วมกับผู้ป่วย และอยู่ห่างจากผู้ป่วยไม่เกิน 1 เมตร นานกว่า 15 นาที โดยไม่มีการป้องกัน

■ ผู้สัมผัสที่มีความเสี่ยงต่อการติดเชื้อต่ำ (Low risk contact) หมายถึง ผู้ที่ทำกิจกรรมอื่นๆ ร่วมกับผู้ป่วย แต่ไม่เข้าเกณฑ์ความเสี่ยงสูง

■ ผู้ไม่ได้สัมผัส หมายถึง ผู้ที่อยู่ในเรือนจำแต่ไม่มีกิจกรรมหรือพบผู้ป่วยในช่วง 14 วัน ก่อนป่วย

■ ผู้ที่มีภาวะเสี่ยงต่อการป่วยรุนแรง (Underlying condition) หมายถึง ผู้ที่มีภูมิคุ้มกันต่ำ หรือมีโรคประจำตัว หรือผู้สูงอายุ

● คำแนะนำก่อนเกิดการระบาด และการตรวจจับผู้ป่วยเข้าเกณฑ์สอบสวนโรค

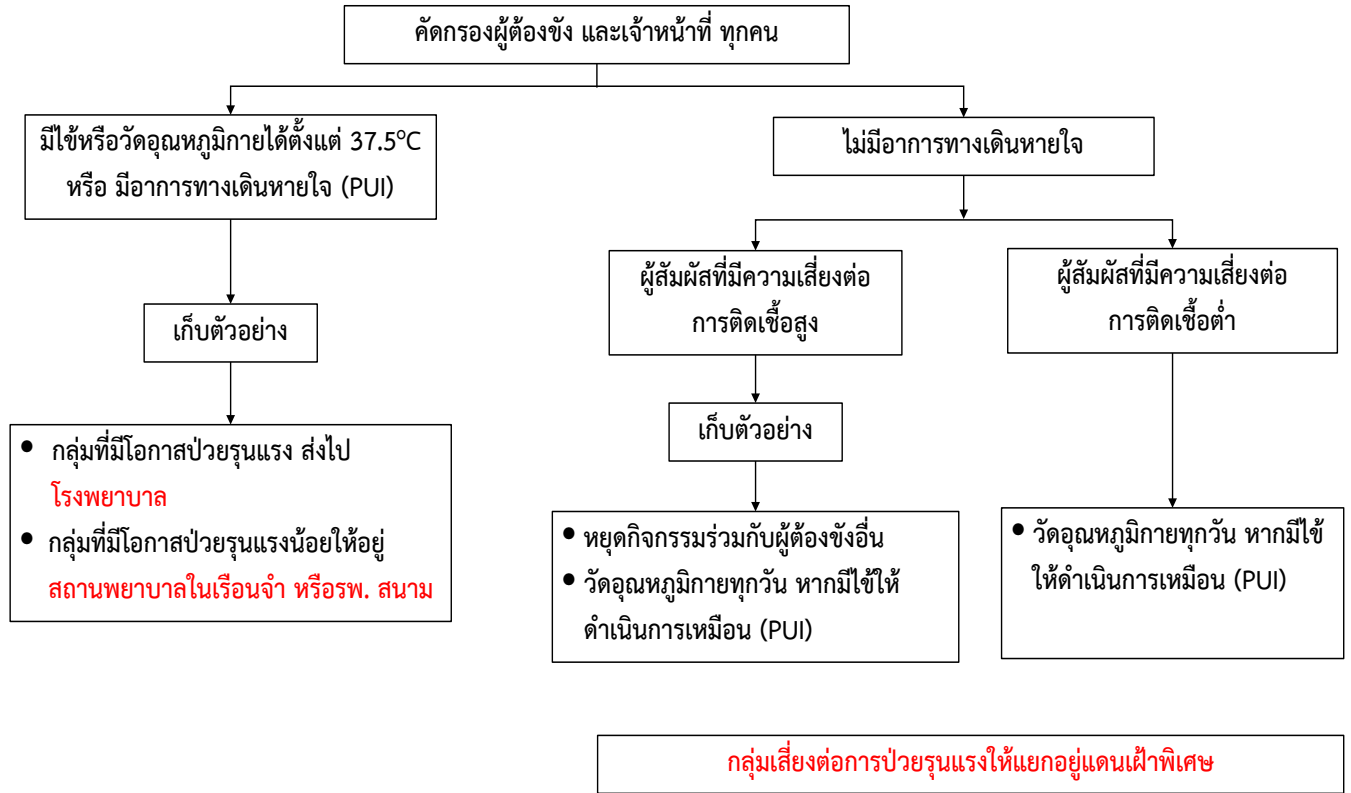
1. ควรกำหนดให้เรือนพยาบาลและเจ้าหน้าที่พยาบาล รับผิดชอบในการดำเนินการเฝ้าระวังและติดตาม ข้อมูลที่เกี่ยวข้องอย่างใกล้ชิด
2. ควรเพิ่มขั้นตอนการซักประวัติ (ตามนิยามผู้ป่วยเข้าเกณฑ์การสอบสวน และผู้สัมผัสที่มีความเสี่ยง) ใน ขั้นตอนการรับผู้ต้องขังรายใหม่ หรือการรับย้ายผู้ต้องขังจากทัณฑสถานอื่น
3. ห้องพยาบาลประจำเรือนจำควรมีการปรับปรุงแนวทางให้เป็นปัจจุบัน (update) และปฏิบัติตาม แนวทางต่าง ๆ ที่กรมควบคุมโรคประกาศ (สามารถติดตามได้จากหน้า web site)
4. บันทึกรายชื่อ หมายเลขห้อง และอาการของผู้ต้องขังที่มีอาการป่วยด้วยอาการไอ และ/หรือ มีอาการ ทางเดินหายใจ แจ้งเจ้าหน้าที่สาธารณสุขหากมีการระบาดของโรกระบบทางเดินหายใจ
5. ฝึกอบรมความรู้โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) และทักษะการป้องกันตนเอง รวมทั้งการ ใส่ชุดอุปกรณ์ป้องกันตน แก่เจ้าหน้าที่ที่ห้องพยาบาล และอาสาสมัครในเรือนจำ (อสรจ.)
6. จัดเตรียมสถานที่/แดนแรกรับ สำหรับผู้ต้องขังใหม่ เพื่อให้ผู้ต้องขังใหม่อยู่ในแดนนี้อย่างน้อย 2 สัปดาห์ ในกรณีที่มีความสงสัยเป็นผู้มีอาการ
7. จัดเตรียมพื้นที่ สำหรับโรงพยาบาลสนามไว้สำหรับรองรับในกรณีที่พบผู้ต้องขังป่วยเข้าเกณฑ์สอบสวน โรค (PUI) ปริมาณมาก (ทัณฑสถานแต่ละแห่ง ต้องกำหนดจำนวนให้เหมาะสมกับศักยภาพของตน)
8. จัดเตรียมพื้นที่แดนกักตัว สำหรับแยกผู้ที่เกี่ยวข้องต่อการป่วยรุนแรงแต่ยังไม่มีอาการ (high risk contact)
9. จัดเตรียมกระบวนการและอุปกรณ์ในการคัดกรองอาการผู้ต้องขัง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง อุปกรณ์ป้องกัน ตนสำหรับเจ้าหน้าที่ และผู้ต้องขัง อย่างเพียงพอ
10. ประสานและกำหนดแนวทาง (แบบละเอียด) ร่วมกันกับโรงพยาบาลในพื้นที่ ให้ครอบคลุม
 - การแจ้งเหตุ
 - การเคลื่อนย้ายผู้ป่วย หรือผู้ป่วยสงสัย
 - การขอรับคำปรึกษา
11. แนะนำเจ้าหน้าที่ ผู้คุม และผู้ต้องขังหากเริ่มมีอาการป่วยให้แจ้งห้องพยาบาลภายในเรือนจำหรือทัณฑ สถาน และรีบแยกผู้ป่วยสงสัยออกจากบุคคลอื่น
12. ให้เจ้าหน้าที่ของเรือนจำ ทัณฑสถาน ที่มีอาการป่วย มีไข้ ร่วมกับอาการทางเดินหายใจอย่างใดอย่าง หนึ่ง เช่น ไอ น้ำมูก เจ็บคอ หายใจเร็วหรือหายใจเหนื่อย หรือหายใจลำบาก และมีประวัติสัมผัสใกล้ชิด กับผู้ป่วย ควรหยุดพักรักษาตัวอยู่ที่บ้าน 14 วัน นับจากวันเริ่มป่วย หรือจนกว่าจะหายเป็นปกติ
13. หากพบผู้ต้องขัง หรือเจ้าหน้าที่ป่วยพร้อมกันจำนวนมากอย่างผิดปกติ ให้แจ้งเจ้าหน้าที่สาธารณสุขใน พื้นที่ เพื่อสอบสวนและควบคุมโรคต่อไป

● **คำแนะนำในการดูแลผู้ต้องขัง กรณีเกิดการระบาด**

1. ทำการคัดกรองผู้ต้องขังทุกวัน และควรมีการคัดกรองก่อนการปล่อยผู้ต้องขัง (exit screening) หาก พบมีอาการไข้ อาการระบบทางเดินหายใจ ร่วมกับประวัติเสี่ยง ตามเกณฑ์การเฝ้าระวังให้ประสาน โรงพยาบาลเพื่อพิจารณาความจำเป็นในการกักตัวและติดตาม
2. คัดแยกผู้ป่วยโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ตามแนวทางเวชปฏิบัติ การวินิจฉัย ดูแล รักษา และป้องกันการติดเชื้อในโรงพยาบาล กรณีโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19)

(เจ้าหน้าที่ / พยาบาลห้องพยาบาล สามารถติดตามและศึกษาได้จาก website กรมควบคุมโรค) :
<https://ddc.moph.go.th/viralpneumonia/guidelines.php>)

3. งดการเคลื่อนย้ายผู้ต้องขัง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการย้ายไปเรือนจำ ทัณฑสถานอื่น
4. จัดให้มีพื้นที่รองรับผู้ต้องขังใหม่ที่มีอาการไข้ หรืออาการทางเดินหายใจ และประวัติสัมผัสใกล้ชิดกับผู้ป่วยยืนยันในช่วง 14 วันก่อนมีอาการ
5. จัดห้องหรือห้องโถงแยกสำหรับเป็นบริเวณผู้ป่วยไว้ใกล้เคียงกันให้เหมาะสม (เพื่อป้องกันการกระจายเชื้อ) และจัดเจ้าหน้าที่ดูแลผู้ป่วยโดยเฉพาะ โดยมีให้ย้ายไปมาระหว่างแดนขังหรืออาคารต่างๆ
6. พิจารณางดการเยี่ยมผู้ต้องขัง หรือจัดให้มีวิธีการเยี่ยมอย่างเหมาะสม
7. สํารวจคัดกรองผู้ต้องขัง เจ้าหน้าที่เรือนจำ และบุคลากร (ตามรูปที่ 1)
 - หากพบผู้เข้าเกณฑ์สอบสวนโรค (PUI) ให้เก็บตัวอย่าง NP swab ทุกคนเพื่อตรวจหาเชื้อ
 - ผู้เข้าเกณฑ์สอบสวนโรค (PUI) ที่มีโรคประจำตัว หรือสูงอายุ พิจารณาส่งตัวไปรักษาที่โรงพยาบาล
 - ผู้เข้าเกณฑ์สอบสวนโรค (PUI) ที่สุขภาพแข็งแรง ให้รักษาที่สถานพยาบาลในเรือนจำ หรือโรงพยาบาลสนาม
 - ผู้ที่ไม่มีอาการแต่สัมผัสใกล้ชิดกับผู้ป่วย (High risk contact) และมีความเสี่ยงต่อการป่วยรุนแรง ให้แยกอยู่ในแดนกักตัว
 - ทุกกรณี ให้มีการพัฒนาแผนร่วมกัน กับหน่วยงานด้านการแพทย์ในพื้นที่ ทั้ง สสจ.และ รพ.
8. ควรให้การดูแลเป็นพิเศษแก่ ผู้ที่มีความเสี่ยงสูงที่อาจจะเกิดภาวะแทรกซ้อนรุนแรง ได้แก่ ผู้ป่วยโรคเรื้อรัง ผู้สูงอายุ ผู้มีโรคประจำตัว
9. ในการคัดกรองผู้ต้องขังทุกวัน ควรดำเนินการตามรูปที่ 1 จนกว่าจะไม่พบผู้ต้องขังเข้าเกณฑ์สอบสวนโรค (PUI) ติดต่อกัน 14 วัน
10. หากเรือนจำ หรือทัณฑสถานใด พบการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ควรให้
 - ยกเลิกหรือเลื่อนกิจกรรมภายใน ที่มีการรวมตัวกันหมู่มาออกไปก่อน
 - จัดแบ่งช่วงเวลาการรับประทานอาหารเป็นกลุ่มให้เหลื่อมเวลากัน และ
 - พิจารณาปรับการเขาเยี่ยมของญาติตามความเหมาะสม

รูปที่ 1 แนวทางการคัดกรองผู้ต้องขังและบุคลากรในเรือนจำ

- คำแนะนำเพื่อลดการนำเชื้อเข้ามาแพร่เพิ่มเติมในเรือนจำและทัณฑสถาน
 1. คัดกรองญาติที่จะมาเยี่ยม หากผู้ใดมีอาการป่วย เช่น มีไข้ ไอ เจ็บคอ มีน้ำมูก ควรแจกหน้ากากอนามัย และแนะนำการปฏิบัติตัวในการป้องกันการแพร่ระบาดของเชื้อในระหว่างที่เข้าเยี่ยม หรืออาจพิจารณางดการเข้าเยี่ยม
 2. คัดกรองผู้ต้องขังใหม่ หากผู้มาใหม่ใดมีอาการป่วย มีไข้ ร่วมกับอาการทางเดินหายใจอย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น ไอ น้ำมูก เจ็บคอ หายใจเร็วหรือหายใจเหนื่อย หรือหายใจลำบาก และมีประวัติสัมผัสใกล้ชิดกับผู้ป่วยยืนยันในช่วง 14 วันก่อนมีอาการ ให้แยกไว้ก่อน มิให้เข้ามาอยู่ร่วมกับผู้ต้องขังคนอื่น
 3. เจ้าหน้าที่ทุกคน โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ประจำห้องพยาบาล ต้องสวมใส่อุปกรณ์ป้องกันเช่น หน้ากากอนามัย และทำความสะอาดมือด้วย alcohol gel อย่างสม่ำเสมอ
- การเก็บตัวอย่าง

1. การเก็บตัวอย่างในผู้ป่วย หากมีอาการทางเดินหายใจส่วนบน เก็บ throat swab และ nasopharyngeal swab ใส่ VTM/UTM 1 หลอด หากมีอาการทางเดินหายใจส่วนล่าง เก็บ sputum ใน sterile container 1 กระปุก ส่งตรวจห้องปฏิบัติการตามที่พื้นที่กำหนด 1 แห่ง
2. การเก็บตัวอย่างในสิ่งแวดล้อม จะดำเนินการเพื่อใช้เป็นหลักฐานสนับสนุนว่าสิ่งนั้นเป็นแหล่งแพร่เชื้อ มิได้มีเป้าหมายเพื่อทราบการกระจายของเชื้อในสิ่งแวดล้อม เนื่องจากการควบคุมโรคจะเน้นการทำความสะอาดในทุกจุด การเก็บตัวอย่างให้ใช้ก้าน rayon tip swab จุ่มลงใน UTM หรือ VTM จากนั้นจึงป้ายพื้นผิวสิ่งของที่สงสัยจะมีเชื้อ แล้วนำใส่หลอด UTM ปิดปากหลอด ติดฉลากรหัสสิ่งส่งตรวจ เพื่อใช้ระบุการแจ้งผลตรวจ การตรวจทางห้องปฏิบัติการจะใช้เทคนิค PCR

● **การทำความสะอาดและจัดการสิ่งปนเปื้อน**

1. ของใช้ที่เป็นผ้า สามารถต้มด้วยความร้อนมากกว่า 65 องศาเซลเซียส หรือซักในเครื่องซักผ้าที่ใช้ น้ำอุ่น 60 - 90 องศาเซลเซียส ด้วยผงซักฟอกหรือน้ำยาซักผ้าที่ใช้ปกติ
2. มูลฝอยที่คาดว่าจะมีการปนเปื้อนเชื้อ เช่น กระดาษทิชชู หน้ากากอนามัย ให้ทิ้งในถังที่มีน้ำสะอาดผสม สารละลายไฮโปคลอไรด์เข้มข้นสูงขนาด 5000 ppm โดยตวงน้ำยา 10% โซเดียมไฮโปคลอไรด์ ปริมาณ 50 cc ผสมน้ำสะอาด 950 cc โดยกำจัดขยะและเปลี่ยนน้ำทุก 12 ชั่วโมง
3. พื้นผิวที่ต้องใช้งานต่อเนื่อง เช่น โต๊ะ เติง ลูกบิดประตู ให้เช็ดด้วยแอลกอฮอล์ 70% โดยฉีดพ่น แอลกอฮอล์ลงบนผ้า จากนั้นนำผ้าไปเช็ดพื้นผิว (ให้ความครอบคลุมที่ดีกว่าการฉีดพ่นสเปรย์ลงพื้นผิว โดยตรง)
4. การทำความสะอาดพื้นห้อง
 - ห้องนอน ที่ไม่มีการปนเปื้อนสิ่งคัดหลั่ง เช็ดทำความสะอาดด้วย น้ำสะอาดผสมสารละลายไฮโปคลอไรด์เข้มข้นต่ำขนาด 500 ppm โดยตวงน้ำยา 10% โซเดียมไฮโปคลอไรด์ ปริมาณ 5 cc ผสมน้ำสะอาด 995 cc
 - ห้องน้ำหรือห้องที่มีการปนเปื้อนสิ่งคัดหลั่ง เช็ดทำความสะอาดด้วย น้ำสะอาดผสม สารละลายไฮโปคลอไรด์เข้มข้นสูงขนาด 5000 ppm โดยตวงน้ำยา 10% โซเดียมไฮโปคลอไรด์ ปริมาณ 50 cc ผสมน้ำสะอาด 950 cc
 - ควรมีการทำความสะอาดอย่างน้อยวันละ 1 ครั้ง หรือทันทีที่มีการปนเปื้อน

● **แนวทางการจัดตั้งโรงพยาบาลสนาม ในกรณีที่มีการระบาดในพื้นที่เรือนจำ มีประเด็นด้านการบริหารจัดการโรงพยาบาลสนามที่จำต้องพิจารณาดังนี้**

1. การเลือกสถานที่ ควรพิจารณาคุณสมบัติ
 - อากาศโปร่ง และ เป็นสถานที่ที่มีการถ่ายเทอากาศได้ดี
 - ไม่ควรอยู่ใกล้อาคารที่พักอื่น หรือที่ที่มีความแออัด
 - มีสิ่งอำนวยความสะดวกทางด้านสาธารณูปโภคที่สำคัญในการดำเนินงาน
2. การจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ และเวชภัณฑ์ที่จำเป็น ตลอดจนการกำกับดูแลการทำงานของบุคลากร โดยเฉพาะอาสาสมัคร

3. ระบบการดูแลการรักษาผู้ป่วยให้เป็นไปตาม แนวทางเวชปฏิบัติ การวินิจฉัย ดูแลรักษา และป้องกันการติดเชื้อในโรงพยาบาล กรณีโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ของกระทรวงสาธารณสุข
4. ระบบการบริหารจัดการหน่วย หอผู้ป่วย การจัดเวร ประเมินความเพียงพอของการให้บริการ
5. ระบบการขนส่งต่าง ๆ รวมถึง ระบบการส่งต่อผู้ป่วย การขนส่งวัสดุ อุปกรณ์ทางการแพทย์วัสดุ อุปกรณ์อื่น ๆ ขยะติดเชื้อและการจัดการและการ เคลื่อนย้ายศพ ให้คำนึงถึงความปลอดภัยและการป้องกันการแพร่กระจายเชื้อ
6. ระบบการเชื่อมโยงหรือ การบันทึกทางการแพทย์/การพยาบาล เช่น ระบบเวชระเบียน, การติดต่อสื่อสารทั่วไป ระหว่างโรงพยาบาลสนามกับหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง เช่น โรงพยาบาลแม่ข่าย สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด สำนักงานป้องกันควบคุมโรค
7. คำนึงถึงมิติสุขภาพจิตทั้งของเจ้าหน้าที่และผู้ต้องขังให้มีความเหมาะสม